

Розвиток системи управління закладом освіти
Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю
(19 травня 2021 року)

Харків – 2021

ЗМІСТ

Ампілогова Т. М. <i>Управління процесом змін в культурі закладу загальної середньої освіти</i>	7
Андрієнко М. В. <i>Мотивація персоналу до впровадження інновацій як функція управління</i>	13
Бережна Т. І. <i>Діяльність адміністрації школи щодо розвитку творчого потенціалу вчителя</i>	17
Бєлік Т. А., Середіна А. С., Хільман А. О., Максимовська Л. І. <i>Із досвіду роботи класних керівників щодо адаптації першокурсників у харківському державному автомобільно-дорожньому коледжі</i>	25
Бондар Т. О. <i>Когнітивний менеджмент і стрес-менеджмент як важливі складові самоменеджменту педагога</i>	30
Бондаренко А. Ю. <i>Особливості іміджу закладу освіти та його структури</i>	35
Васильєва С. О., Ян Ян <i>Види педагогічної підтримки майбутніх учителів</i>	39
Водолазська Т. В. <i>Якість освітнього середовища</i>	43
Герасимова З. З., Біленко В. І., Кирєєв О. М. <i>Техніка безпеки при роботі з персональним комп'ютером</i>	49
Гонтар Н. І. <i>Управлінський потенціал керівника: сутність і структура</i>	54
Гончаренко О. О., Фірсова Н. В. <i>Фактори розвитку педагогічної майстерності викладача вишу</i>	59
Гречаник О. Є. <i>Організація співпраці з випускниками зі спеціальності 073 «Менеджмент» як умова підвищення якості освітньої діяльності</i>	65
Гречихіна Н. В. <i>Інформатизація як пріоритетний напрямок розвитку системи освіти України</i>	71
Гроза І. В. <i>Професійне зростання педагогів в умовах закладу освіти</i>	74
Денисенко А. О., Ван Ціхусьї <i>Засоби дистанційної освіти в підготовці майбутніх учителів мистецьких дисциплін</i>	79
Євдокімов С. В. <i>Формування інформаційної культури менеджера</i>	85
Жарко О. М. <i>Стимулювання розвитку творчої компетентності педагога</i>	89
Жеребчевський А. С. <i>Діяльність керівника зі створення й розвитку системи фізичного</i>	94

3. Хлебнікова Т. М., Гречаник О. Є., Григораш В. В. Акмеологічний супровід педагога в процесі саморозвитку. *Scientific Educational Center RS Global Sp. Z. O.O. Science Review*. 2018. 6 (13), July. URL: https://doi.org/10.31435/rsglobal_sr/01072018/5897 (Last accessed: 02.04.2021).
4. Хлебнікова Т. М. Самоосвіта як засіб розвитку професійної компетентності педагога. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія «Педагогіка»*. Харків: УПА, 2020. Вип. 8 (15). URL: <https://amtp.org.ua/index.php/journal/article/view/202/220> (дата звертання: 15.04.2021)

FACTORS OF DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL SKILLS OF THE HIGHER TEACHER

Honcharenko O. O., Firsova N. V.

The article considers the essence of the concept of "factor", identifies the main factors of productive professional development of a teacher of higher education, in particular, the factors are objective, objective-subjective and subjective.

Key words: teacher, professional development, factor, continuing education, self-improvement, self-awareness, reflective culture.

ОРГАНІЗАЦІЯ СПІВПРАЦІ З ВИПУСКНИКАМИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 073 «МЕНЕДЖМЕНТ» ЯК УМОВА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Гречаник О. Є.

У статті розглянуто основні правила взаємовигідного співробітництва закладу вищої освіти із випускниками зі спеціальності 073 «Менеджмент». Схарактеризовано основні напрями організації співпраці, такі як: формування кадрової політики, розвиток баз практик, залучення випускників як стейкхолдерів до оцінювання освітніх програм, сприяння подальшому навчання й публікаційній активності випускників, підтримка й консультування, навчання протягом життя тощо.

Ключові слова: випускник, заклад вищої освіти, менеджмент, співпраця, управлінська діяльність, якість освітньої діяльності.

Постановка проблеми. Для підвищення якості підготовки майбутніх менеджерів різних сфер господарювання необхідним є налагодження й розвиток взаємозв'язків вишу з успішними випускниками, які змогли реалізуватися в професійному, науковому, політичному, економічному, особистісному житті, адже успішні люди своїм прикладом здатні мотивувати до оволодіння професією, удосконалення теоретичних і практичних знань, наукового пошуку, вони надихають, запалюють, допомагають зрозуміти всі тонкощі професії, стимулюють до саморозвитку, спроможні поділитися секретом власного професійного успіху. Саме тому заклади вищої освіти мають бути зацікавлені в установленні й сталому розвитку взаємовигідних зв'язків зі своїми випускниками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема організації взаємовигідної співпраці вишу з роботодавцями та випускниками останнім часом є актуальною. Про необхідність співпрацювати із цими категоріями суб'єктів освітнього процесу наголошують у своїх наукових дослідженнях А. Бутенко [1], Н. Гук [2], В. Дериховська [4] та інші. Широкому загалу науковців представлено досвід взаємодії із випускниками таких ЗВО, як ХНУРЕ [5], ХНПУ імені Г. С. Сковороди [3] тощо. Проте існує потреба у виокремленні та систематизації правил взаємовигідного співробітництва вишу із випускниками зі спеціальності 073 «Менеджмент» з урахуванням цілей, завдань і програмних результатів навчання за освітніми програмами в межах цієї спеціальності, з огляду на специфіку менеджерської праці.

Мету статті вбачаємо у формулюванні й обґрунтуванні правил взаємовигідного співробітництва закладу вищої освіти із випускниками зі спеціальності 073 «Менеджмент» з метою підвищення якості освітньої діяльності.

Виклад основного матеріалу. В Інституті підвищення кваліфікації педагогічних працівників і менеджменту освіти (Інститут) й на кафедрі наукових основ управління (НОУ) склалися давні традиції з організації роботи з випускниками [3], що можна подати як «Дюжину правил».

Правило перше: «Свої кадри – своїми руками». Керівництво Інституту й кафедри НОУ завжди приділяло неабияку увагу формуванню якісного складу викладачів зі складу колишніх випускників. Так, у свій час (1994, 2004, 2005) на викладацьку роботу зі шкіл міста Харкова були запрошені заступники директора Т. Хлебнікова, О. Гречаник, учитель вищої категорії О. Темченко, які отримали менеджерську освіту, мали певний досвід роботи та згодом, за підтримки керівництва Інституту й наукового керівництва В. Лозової, Р. Черновол-Ткаченко, О. Мармази захистили кандидатські дисертації. Крім того, сьогодні за сумісництвом на кафедрі НОУ працюють начальники управлінь освіти Т. Куценко й О. Гресь, випускниці ІПО 2002 року.

Правило друге: «Із магістра – у стейкхолдери». Успішних випускників залучаємо до співпраці стейкхолдерами наших освітніх програм. Так, С. Вольянська, О. Збицька рецензують освітні програми, допомагають проводити опитування менеджерів освіти різних рівнів щодо вдосконалення якості освітньої діяльності з підготовки майбутніх керівників.

Правило третє: «Готуймо бази практик!» Згідно із цим правилом переважна більшість здобувачів освіти зі спеціальності «Менеджмент» проходить виробничу й науково-дослідну практику в закладах освіти та організаціях, якими керують випускники із цієї спеціальності. На нашу думку, це полегшує адаптацію практикантів до умов організації, оскільки її керівник сам раніше навчався та виконував практичні завдання з менеджменту, розуміє, які умови необхідно створити, яким ланкам приділити найбільше уваги, до чого залучити практикантів, чого навчити, як використати їхні знання й потенціал задля розвитку керованої ними організації. Потужними базами практичної підготовки вважаємо ХГ № 1, 23,

39, 163, ХЛ № 4, 89, ЗЗСО № 16, 37, 50, 113, 117, 123, 142, ЗДО № 119, 270, КДЮСШ № 2 та інші.

Завдяки плідній співпраці Інституту й роботодавців спрацьовує *четверте правило: «Працевлаштування студентів випускниками»*. Під час практики суб'єкти взаємодії придивляються один до одного, встановлюють соціальні та професійні контакти. Так, студенти зацікавлюються умовами праці, психологічним кліматом у колективі, науковою й освітньою діяльністю, розв'язанням певних проблем, когось із них надихає управлінська праця конкретного директора чи іншого наставника, і вони намагаються перейти працювати саме до цієї організації, не обов'язково на керівні посади, адже менеджерський досвід сьогодні потрібен будь-якому фахівцеві, іноді навіть погоджуючись змінити фах або професію (завідувач ЗДО – бібліотекар, вихователь – методист, учитель – асистент учителя тощо). У той же час керівники базових закладів освіти, помітивши ініціативного, відповідального, креативного, добросовісного студента, також можуть запропонувати йому місце у своєму колективі – у керівній або керованій ланці [3, 5].

П'яте правило, якого часто дотримуються менеджери освіти: *«Навчився сам – навчи іншого!»* Згідно з ним директори організацій і закладів освіти, які стали магістрами з менеджменту, створюють у своїх колективах належні умови для навчання заступників, вихователів-методистів, інших працівників, оскільки розуміють, що можуть отримати односторонній, фахівців, яким можна довірити підготовку закладу до інституційного аудиту, розроблення стратегії розвитку, перспективного плану, проведення моніторингу якості освіти й освітніх послуг тощо. Чимало директорів навчаються одночасно зі своїми заступниками, учителями, педагогами-організаторами. Відтак ми маємо «династії випускників Інституту» в таких ЗЗСО м. Харкова, як: ХГ № 1, 23, 39, 46, 144, 163, ХЛ № 4, 89, 141, школи № 3, 16, 33, 103, 126, 134, 142, 164, 166 тощо.

Оскільки помітними для наших здобувачів освіти є їхні прагнення до практичної підготовки, бажання почути цікаві лайфхаки, життєві історії, отримати нові цікаві знайомства, ми користуємося *шостим правилом: «Обмін досвідом і практичними порадами»*. Задля цього щорічно колектив Інституту й кафедри НОУ організують науково-практичну конференцію, що з 2014 року отримала статус Всеукраїнської, з проблем підвищення якості освіти й управління нею. За сприяння директора Департаменту освіти ХМР Ольги Деменко управління освіти районних адміністрацій презентують передовий досвід роботи закладів освіти різних типів і форм власності. Конференція відбувається в різних форматах: оффлайн та онлайн, традиційне пленарне засідання й роботи секцій, панельна дискусія, коворкінг, майстер-клас тощо. Крім конференцій, проводимо управлінські майстерні, зустрічі в рамках соціального проєкту «Я – керівник». Такі заходи мають дуже відчутний ефект. По-перше, з точки зору зв'язку поколінь випускників, особистих контактів – це значний соціальний капітал, який пропонують студентам уже на етапі навчання. По-друге – це наближення теоретичних

знань студентів до практичних аспектів професії. По-третє – це можливість здобувачеві освіти усвідомити, що саме відбувається зараз у сфері управління, певній сфері господарської діяльності, які існують інновації, тренди й основні акценти в тій чи іншій галузі.

Проте, як було зазначено вище, *співпраця має бути взаємовигідною*. Таким чином, постає питання: чим університет може бути корисний випускнику? Звідси наступне, *сьоме, правило: «Сприяння подальшому навчанню»*. Менеджерська освіта за другим (магістерським) рівнем є для багатьох випускників відправною точкою в майбутнє наукове життя. Чимало магістрів-практиків продовжують навчання на третьому (освітньо-науковому) рівні, оскільки відчувають потребу в науковому зростанні, професійній самореалізації й водночас брак наукових знань, які так сьогодні затребувані для управління сучасною організацією. Кількість магістрів-менеджерів, які отримали ступені доктора або кандидата наук (доктора філософії), невпинно зростає. Серед них:

- к.пед.н., д-р ю.н. Роман Шаповал; д.пед.н. Олена Казачінер;
- кандидати наук (доктори філософії): Вікторія Ростовська (нач. відділу Департаменту освіти ХМР), Таліна Хлебнікова, Ольга Темченко, Олена Гречаник (доценти кафедри наукових основ управління), Світлана Вольянська (нач. управління ДСЯО України в Харківській області), Ольга Деменко (дир. Департаменту освіти ХМР), Оксана Гресь (нач. управління освіти адміністрації Московського району ХМР), Тетяна Куценко (нач. управління освіти адміністрації Київського району ХМР), Олена Віцько (головний спеціаліст Департаменту освіти ХМР), Оксана Горовенко (доцент кафедри іноземної філології ХГПА), Алла Яцинік (викл. кафедри корекційної освіти та спеціальної психології ХГПА), Анна Жозе де Коста (заст. директора ХЛ № 89), Ольга Бабельчук (нач. відділу освіти Харківської районної держадміністрації), Світлана Бикасова (заст. нач. відділу освіти Харківської районної держадміністрації), Людмила Лузан (доцент кафедри методики навчання мов і літератури КВНЗ «ХАНУ») та інші;
- аспірантки Ольга Григораш (директор ЗЗСО № 113 м. Харкова), Тетяна Свістунінова (директор приватного дистанційного ліцею «Теорема»).

Восьме правило взаємодії з випускниками: «Підтримка й консультування». Насамперед ідеться про науковий супровід, консультування учасників конкурсу «Учитель року» в номінації «Керівник ЗЗСО». Слід зазначити, що протягом 2020-2021 н. р. із дев'яти учасників фіналу міського конкурсу в цій номінації шість керівників – випускники Інституту, одна із переможниць міського етапу, директорка ХГ № 23 Ірина Голубнича, також наша випускниця. До фіналу обласного етапу вийшли два наших випускника, які вибороли переможні позиції: 1-е місце – Ірина Голубнича, третє місце – Євген Гонський, директор ЗЗСО № 41. Крім того, науково-педагогічні працівники кафедри НОУ консультують претендентів на посади керівників ЗЗСО під час конкурсних випробувань із різних питань:

складання програми розвитку, розв'язання управлінських ситуацій, аналіз результатів роботи тощо. Також цього року ми надавали консультації з узагальнення досвіду використання інноваційних підходів до освітньої діяльності колективу ХСШ № 134, який здобув срібну медаль на Всеукраїнській виставці.

У рамках співпраці з випускниками реалізуємо *дев'яте правило: «Користування ресурсами»*. Усі наші випускники мають безкоштовний доступ до паперових та електронних джерел інформації, що розміщені в кабінеті управління закладами освіти. На нашу думку, це є дуже цінним бонусом. Проте і працівники кафедри можуть так само користуватися ресурсами закладів освіти, якими керують наші випускники: новими розробками положень, інструкцій, правил, результатами перевірок та аудитів тощо. Саме такий обмін інформацією дозволяє двом сторонам своєчасно реагувати на зміни в законодавстві, використовувати новітні наукові досягнення в практичній діяльності, наводити актуальні приклади в процесі викладання навчальних дисциплін.

Десяте правило, що зацікавлює випускників до підтримання зв'язків із вишем: *«Публікаційна активність»*. Відповідно до нього ми допомагаємо в написанні й оформленні наукових статей, тез наукових доповідей, у їх розміщенні в наукових журналах, збірниках конференцій, як організованих Інститутом, так й іншими ЗВО.

Одинадцяте правило діяльності на взаємовигідних засадах: *«Наукове стажування й підвищення кваліфікації»* – тобто ми сприяємо підвищенню наукового рівня наших випускників. Наприклад, цього року і здобувачам освіти, і випускникам ми запропонували пройти міжнародне підвищення кваліфікації за темою «Упровадження тотального управління якістю в закладі освіти» за сприяння організації «European Global Educational Academy» (м. Кельн, Німеччина) у рамках угоди про співпрацю із цією організацією. Усі учасники стажування прослухали лекції, виконали певні завдання, отримали сертифікати про підвищення кваліфікації в обсязі 45 годин (1,5 кредити ECTS). Крім того, науково-педагогічними працівниками кафедри НОУ розроблено програми короткотермінових курсів підвищення кваліфікації, які ми проводимо в рамках підвищення кваліфікації педагогічних колективів закладів освіти, працівників управлінь освіти. Так, попитом користуються такі теми: «Програмно-цільовий підхід до управління закладом освіти», «Стратегічне управління закладом освіти», «Академічна доброчесність в управлінні закладом освіти», «Побудова внутрішньої системи якості освітньої діяльності», «Тренди сучасної освіти» тощо.

Насамкінець, *правило № 12*, якого дотримуються всі працівники Інституту й кафедри НОУ: *«Навчання протягом життя»*. Навчаючи інших, навчаємося самі. Виступаємо на районних семінарах, нарадах керівників, готуємо засідання педагогічних рад, теоретичні та практичні семінари заступників директорів, учителів різного фаху. Беремо участь у роботі громадських організацій, пов'язаних із нашою професійною діяльністю. Так

збагачується наш досвід, поглиблюються компетенції, саме так прагнемо сприяти вдосконаленню управлінської майстерності наших випускників.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, співпраця із випускниками вишу є нагальною потребою й вимогою часу. Вона має бути взаємовигідною, у двох напрямках: «виш – випускнику», «випускник – вишу». Завдяки таким взаємозв'язкам теорія збагачується сучасними практичними прикладами того, як доцільно використовувати методи, методики, техніки, моделі, технології управління, а практична діяльність менеджерів позбавляється невинного хаосу, набуває ознак науковості, упорядкованості й усвідомленого застосування інновацій.

Список використаних джерел

1. Бутенко А. Про співпрацю з роботодавцями. URL: <https://naqa.gov.ua/2020/05/%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D1%81%D0%BF%D1%96%D0%B2%D0%BF%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%8E-%D0%B7-%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D0%B2%D1%86%D1%8F%D0%BC%D0%B8> (дата звернення: 20.04.2021).
2. Гук Н. Вища освіта крізь призму ринку праці. *Віче*. 2012. № 6. С. 8–10.
3. Гречаник О. Є. Удосконалення підготовки та перепідготовки фахівців у системі післядипломної освіти в контексті модернізації системи освіти України. *Управління школою*. 2020. № 22–24. С. 2–17.
4. Дериховська В. І. Моніторинг потреби ринку праці у спеціалістах з вищою професійною освітою. *Економіка, фінанси, право*. 2015. № 11. С. 17.
5. Лесна Н., Шатовська Т. Партнерська співпраця ХНУРЕ з роботодавцями як запорука успішного професійного старту його випускників. *Вища школа*. 2009. № 5. С. 21–27.

ORGANIZATION OF COOPERATION WITH GRADUATES IN SPECIALTY 073 «MANAGEMENT» AS A CONDITION FOR IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATIONAL ACTIVITY

Grechanyk O.

The article considers the basic rules of mutually beneficial cooperation of higher education institutions with graduates of the specialty 073 «Management». The main directions of cooperation are described, such as: formation of personnel policy, development of bases of practices, involvement of graduates as stakeholders in evaluation of educational programs, promotion of further training and publishing activity of graduates, support and counseling, lifelong learning, etc.

Key words: *graduate, institution of higher education, management, cooperation, managerial activity, quality of educational activity.*